

Вижити самотійно

Європа має значний технологічний, економічний і військовий потенціал, успішність його реалізації визначить майбутній світопорядок

Президент Дональд Трамп радикально змінює зовнішню політику США. Багато хто тепер підозрює, що в довгостроковій перспективі він хоче зблизити Америку з президентом Росії Володимиром Путіним. Очікується, що США, Китай і Росія ділитимуть світ між собою, подібно до переможців Другої світової війни на Ялтинській конференції 1945 року. Трамп відмовився від 80-річної відданості Америки справі захисту світопорядку, заснованого на правилах і законах, тому світ повертається в епоху, коли «правим є сильний». Але через те, що Трамп вважає дипломатію транзакційною, він позбавляється головного мультиплікатора сили Америки – її здатності формувати альянси та керувати ними.

Так, підходи Трампа не означають, що він обов'язково прагнутиме дуже тісних зв'язків із Путіним або захоплюватиметься головою КНР Сі Цзіньпіном. І не варто думати, боцімто Путін і Сі колись почнуть довіряти США, навіть якщо й подружаться з Трампом. Навіщо лідерам цих авторитарних, диктаторських систем раптом довірятися країні, чия стратегія може фундаментально змінитися після чергових виборів?

*Це не стільки розворот
Трампа в бік Росії,
скільки в бік від Європи*

Якщо говорити точніше, це не стільки розворот Трампа в бік Росії, скільки в бік від Європи. Він просто хоче покінчити з війною в Україні, а – в ідеалі – з усім трансатлантичним партнерством. Євросоюз, будучи проектом, який наділяє всі країни-члени рівними правами, повністю суперечить його світогляду.

З погляду Трампа, війна в Україні та зобов'язання Америки перед європейськими союзниками – це дорогі бар'єри на шляху до національної величі. Він упевнений, що США зможуть одноосібно панувати у світі, якщо відмовляться від правил, норм і міжнародних

зобов'язань. Подальше великодержавне суперництво не обов'язково досягне рівня воєнного конфлікту, але в ньому обов'язково буде схожа на війну боротьба – за технологічну, економічну та фінансову перевагу.

Усі ці зміни в стратегії США глибоко впливають на Європу. Після відходу Америки виникає силовий вакуум на континенті, який уже трясє від геополітичної конкуренції. Трамп вважає, що, кинувши Європу, він знімає тягар з Америки, проте росіяни і китайці краще розуміють ситуацію. Вони мріють скористатися розвалом трансатлантичного альянсу. У підсумку всі вони – Трамп, Сі і Путін – намагатимуться розділити Європу, кожен зі своїх особливих причин.

*Трамп, Сі і Путін
намагатимуться
розділити Європу, кожен
зі своїх особливих причин*

Парадоксально, але в епоху, коли глобальний центр ваги змістився з Євро-Атлантичного регіону в Індо-Тихоокеанський, Європа знову опинилася в центрі світової політики. Без Америки у Європи, напевно, ще немає великої геополітичної ваги, але це не означає, що члени та інститути ЄС приречені бути дрібною рибкою в морі акул. Технологічний, економічний і військовий потенціал Європи значний, і успіхи чи невдачі європейців у його реалізації визначають майбутній світопорядок.

Через необхідність одностайних рішень Євросоюз досі був неефективним і надто повільним з огляду на значні розбіжності між його членами. І тому перше завдання – сформувати нову структуру співпраці. Нещодавно проголошена «коаліція добровольців», які підтримують Україну, стала першим серйозним кроком до нашого звільнення від залежності від США. Примітно, що до цієї ініціативи долучилися країни, які не входять до ЄС, а очолили її Франція і Велика Британія, а не Євросоюз.

Під керівництвом Франції та Великої Британії (обидві країни – ядерні держави), яке зберігається, ця група має заснувати тимчасову раду безпеки, яка займеться створенням європейського оборонного союзу за участю Німеччини, Польщі та Італії. Крім вирішення питань членства, рада може прояснювати відносини коаліції з ЄС і НАТО, визначати внесок членів у звичайне і ядерне стримування, а також координувати військову допомогу Україні.

Утім, цих змін буде недостатньо для того, щоб Європа вижила

самостійно. Їй треба шукати нові джерела економічної сили. Крім скорочення бюрократії та створення привабливих умов для компаній, Європі потрібно розширювати стимули для інновацій, досліджень і розробок. Якщо вона не зможе спрямувати ресурси на залучення найкращих у світі вчених і найбільш інноваційних компаній, вона не зможе домогтися необхідного рівня динамізму.

Нарешті, Європі слід співпрацювати з сусідами на півдні. Відмова від міжнародного співробітництва і концентрація ресурсів на танках і гранатах лише посилюватимуть геополітичне суперництво з нульовою сумою, від якого Європа намагається ухилитися.

*Фрідріх Мерц уже дав
світові потужний
сигнал: Німеччина
повернулася, і вона
повернулася іншою*

Німеччина повинна відіграти центральну роль у цій роботі. Багато років вона, здавалося, ігнорувала Європу, надаючи перевагу безплідному спостереженню. На щастя, ця небезпечна позиція, схоже, стала долею минулого. Ще не вступивши на посаду, майбутній канцлер Фрідріх Мерц уже дав світові потужний сигнал: Німеччина повернулася, і вона повернулася іншою. Величезні суми, обіцяні на зміцнення оборонних позицій та інфраструктури, свідчать, що це не порожні слова. Мерц розуміє, що для успішного «розвороту до Європи» Німеччині потрібна міцна, динамічна економіка.

Мерц і його майбутній партнер по коаліції – Соціал-демократична партія – прекрасно усвідомлюють, що доля Європи сильно залежить від готовності Німеччини сприяти європейській інтеграції. Це розуміє і президент Франції Емманюель Макрон, який вже працює в тісній координації з майбутнім німецьким керівництвом.

Але Німеччина може також допомогти Європі, продовжуючи виступати за діалог і дипломатію, навіть якщо вона активно займеться новим оборонним будівництвом. Військова міць і відкритість до контактів – це дві сторони медалі миротворчості. Майбутнє європейського миру і процвітання сьогодні повністю в руках європейців.

(c) Project Syndicate 2025

Зігмар Габріель

Зігмар Габріель (Sigmar Gabriel) був членом німецького Бундестагу з 2005 до 2019 року і віце-канцлером з 2013 до 2018 року. Він обіймав посади федерального міністра закордонних справ, федерального міністра економіки та енергетики, федерального міністра з охорони довкілля, охорони природи та ядерної безпеки тощо.

Петер Айтель

Петер Айтель (Peter Eitel) – старший директор відділу консультування з геополітичних ризиків компанії FTI Consulting у Німеччині.

